

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/79/185-190>

Aynur Humay qızı Bayramlı
Azərbaycan/ Bakı
drastic_remedy@mail.ru

İNGİLİS DİLİNDƏ OMONİMLƏRİN STRUKTUR-SEMANTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Xülasə

Məqalə ingilis dilində omonimlərin struktur-semantik xüsusiyyətlərinin öyrənilməsindən bəhs edir. Bu məqalədə omonimlik anlayışı verilir və omonimlərin təsnifatı, omonimlərin yaranmasının əsas səbəbləri, ingilis dilində omonimiyyətin xüsusiyyətləri nəzərdən keçirilir. Təhlil əsasında belə qənaət əldə edilir ki, omonimiyyə hadisəsi ingilis dilində kifayət qədər tez-tez rast gəlinən və çətin bir hadisədir və omonimlər də istənilən dili zənginləşdirir və bəzəyə bilir, belə tələffüz əsasında sözlərdən çoxlu sayda söz birləşmələri yaratmağa imkan verir.

Açar sözlər: omonimlik, dilçilik, lüğət tərkibi, terminlər, söz formaları

Aynur Humay Bayramlı

Structural semantic features of homonyms in English

Abstract

The article deals with the study of structural- semantic features of homonyms in the English language. This article gives the concept of homonymy and considers the classification of homonyms, the main reasons for the appearance of homonyms, the features of homonymy in the English language . Based on the analysis, it is concluded that the phenomenon of homonymy is a fairly frequent and difficult phenomenon in the English language, and homonyms are also able to enrich and decorate any language, allow you to create a large number of puns based on such pronunciation of words.

Key words: homonymy, linguistics, vocabulary, terms, word forms

Giriş

Müasir ingilis dilində omonimlik hadisəsi geniş şəkildə işlənib. Bu fenomen bir çox dilçiləri onun problemlərini öyrənməyə və ingilis dilində omonimləri təsnif etməyə cəlb edir. Lakin, omonimliyin tədqiqinin uzun müddət davam etməsinə baxmayaraq, hələ də omonimlərin ümumi qəbul edilmiş tərif, bu sahədə müəyyən edilmiş terminologiya yoxdur. Bu işin aktuallığı bir neçə məqama səbəb olur. Yeni omonim mənaların meydana çıxması müasir ingilis dilinin, xüsusən də onun danışq qatında inkişafının əsas tendensiyalarından biridir ki, bu da öz növbəsində müasir informasiya texnologiyalarının inkişafı və canlı nitqin sadələşdirilməsi ilə dəstəklənir. İşimizin əhəmiyyətini aşağıdakı bu səbəblərlə sübut etmək olar:

- Sözlərin omonimlərinin öyrənilməsi hal-hazırda leksikologiyanın inkişaf edən sahələrindən biridir.
- Omonimlər dilin sadələşdirilməsinin ümumi tendensiyasını əks etdirir.
- Omonimlərin mənaları müasir informasiya texnologiyalarının inkişafı ilə sıx bağlıdır.
- Omonimlərin tədqiqi və polisemantik sözlərlə differensiyası hələ də kifayət qədər araşdırılmır və bu problem hələ də öz tədqiqatçısını gözləyir. Bu məqalə bu problemi nisbətən araşdırmaq üçün cəhddir.

Səs və yazılış baxımından eyni olan, lakin mənə, yayılma və mənşəcə fərqli iki və ya daha çox sözlər *omonimlər* adlanır. Termin yunan omonimindən (homos 'eyni' və onoma 'ad') əmələ gəlmişdir və beləliklə, mənə fərqi ilə birlikdə adın eyniliyini çox yaxşı ifadə edir (Abayev,1981:183). Səs formasında eyni , lakin mənəca başqa olan sözlər ənənəvi olaraq omonimlər adlandırılır (Smirnitsky,1977:39). Dil formasının dərk edilməsi prosesində omonimliyin dilçilərin müxtəlif fikirlərinə əsaslanan tərifləri mövcuddur.

Dil mürəkkəb sistemdir, ona görə də bu əlaqə heç bir təbii dildə həyata keçirilmir. İ.V. Arnold qeyd edir ki, bir neçə əlaqəli mənə eyni nitq hissəsi daxilində eyni səs qrupu ilə əlaqələndikdə, sözlər bir-biri

ilə mənalara görə yox, bir forma ilə əlaqəli olduqda polisemantik adlanır - belə ifadələr omonimlər adlanır (Arnold, 1959: 182). Omonimlər lap qədimdən dilçilərin diqqətini cəlb etmişdir. V.V. Vinogradov qeyd edir ki, omonimlik probleminə “linqvistik tədqiqatın müxtəlif sahələrindən geniş çeşidli linqvistik anlayışlarda böyük əhəmiyyət verilir” (Vinogradov, 1977: 3).nO, belə bir fikri ifadə edir ki, omonimliyə olan diqqət dil universalisi olmaqla omonimliyin dilin səviyyələri üçün xarakterik olması və onda mövcud olan sistem münasibətlərini əks etdirməsi ilə bağlıdır (Vinogradov,1977: 18).

Omonimlik bir çox dillərdə mövcuddur, lakin ingilis dilində bu, birhecalı sözlər arasında xüsusilə tez-tez baş verir. Oksford İngilis Lüğətində verilmiş 2540 omonim siyahısında 89% birhecalı sözlər və yalnız 9,1% iki hecalı sözlərdir. Morfoloji quruluşuna görə daha çox birmorfemli sözlərdir. Bir çox sözlər, xüsusən də yüksək tezlik dərəcəsi ilə səciyyələnən sözlər bir-birilə mənə cəhətdən əlaqəli deyil. Əksinə, bir simvol, bir qayda olaraq bir neçə fərqli mənə verməyə xidmət edir. Bu fenomenin bir neçə simvolun bir mənaya uyğun gəldiyi sinonimliyin əksi olduğu hesab edilir (Akhmanova, 1972: 63).

Gənc filoloqun ensiklopedik lüğətində qeyd edildiyi kimi, “hesab olunur ki, omonimiya linqvistik ünsiyyətdə, insanların bir-birini başa düşməsində əngəl törədir (Canon, 1986:275).

Doğrudan da, *can-can və ya knows - nose* sözlərinə rast gəldikdə biz başa düşə bilmərik ki, söhbət konserv qutusundan, yoxsa can-modal feildən gedir, knows-"bilmək" və ya “nose” Azərbaycan dilinə tərcüməsi olan bir isimdən burundan gedir". Həmçinin nitqdəki ifadələr az hallarda tək-tək istifadə olunur – və digərlərilə birlikdə kontekst təşkil edirlər. Kontekstdən hansı mənənin işləndiyini anlamaq daha asandır: *He left the house to his son. O, evi oğluna buraxdı. (Evi oğluna qoyub.) The house on the left belongs to my aunt. Soldaki ev xalamındır. (Soldaki ev xalamındır.)*

Tələbələr danışarkən və daha çox öz ana dilində oxuyarkən, nə qədər omonimlərin istifadəsinə diqqət yetirsələr də, xarici dil öyrənərkən eyni dil formasının fərqli ola biləcəyinə rast gəldikdə mənəni dərk edərkən bir o qədər onlar çətinliklərlə üzləşir.

Şifahi nitqin müəyyən dərəcədə anlaşılmaması problemi ilə qarşılaşdıqda, biz tez-tez özümüzə sual veririk ki, nə baş verir? Söz ehtiyatı yaxşıdır, qrammatikanı bilirik, amma nədənsə təhlükənin nə olduğunu başa düşürük. Belə bir fərziyyə yaranır ki, bu problemin mənbəyi fenomen ola bilər - omonimlər, ingiliscə (homonyms), yəni omofonlar (homofons) və omoqraflar (homographs). Omonimlik sözlərin, ümumilikdə isə müxtəlif mənə daşıyan işarələrin, səs birləşmələrinin və söz birləşmələrinin qrafik, eyni zamanda fonetik üst-üstə düşməsidir. Omonimlər tələffüzü və yazılışı eyni olan (yaxud bu cəhətlərdən birində eyni olan), lakin mənalarına görə fərqlənən sözlərdir, məsələn:

1. *bank - sahil*;
2. *bank- bank(əmanət saxlanılan yer)*
3. *top –zirvə*
4. *top – uc,üst* (Dubenets, 2004:20).

İngilis dilinin lüğət tərkibi bu cür cütlərlə, eləcə də söz qrupları ilə zəngindir. Əsasən, sözlər təsadüf nəticəsində omonimləşir: omonimlərin əsas hissəsi bu sözlərin tarixi fonetik inkişafı ilə əlaqədar yazılış və tələffüzü (yaxud hər iki cəhəti) ilə üst-üstə düşür. Ünsiyyət prosesində omonimlərdən istifadə bir-birini anlamaqda bir sıra çətinliklər yarada bilər

Omonimlər aşağıdakı mənbələrə malikdir:

a) sözlərin inkişafı zamanı məruz qaldığı fonetik dəyişikliklər. Bu prosesin nəticəsində əvvəllər başqa cür tələffüz edilən sözlər eyni səs formalarını inkişaf etdirə və beləliklə omonimləşə bilər (məsələn, ikinci sözdəki ilk k hərfi tələffüz edildiyi üçün köhnə ingilis dilində *night-gecə və knight-cəngavər* omonim deyildi, OE. *kniht* (müq. OE *nihi*). Daha mürəkkəb forma dəyişikliyi başqa bir cüt omonimləri bir araya gətirdi: *to knead -yoğurmaq* (OE *cnēdan*) və *to need-ehtiyac duymaq* (OE *nēodian*) (gnatieva, 2018: 14).

b) qrammatik omonimlərin meydana gəlməsinə səbəb olan konversiya (məsələn, *iron-dəmir →to iron-ütülmək, work- iş→to work- işləmək və s.*); c) qısalma omonimlərin sayını artıran digər bir söz quruculuğu növüdür (məsələn, *fan-fanat*, n. “bir növ idmanın və ya aktyorun, həvəsli pərəstişkari” mənasında fanatik sözdən yaranan qısaltmadır. Onun omonimi Latın dilindən götürülmüş *fan* sözüdür ki, bu da sərin hava axını yaratmaq məqsədilə yüngülcə yelləmək üçün alət deməkdir. Bir növ parça bildirən *rep* ismin üç omoniminə malikdir: *repertory -rep, n., representative-nümayəndə - rep, n., reputation-reputasiya -rep, n.*);

d) alınmalar omonimlərin başqa bir yaranma səbəbidir. Alınmış söz fonetik uyğunlaşmasının son mərhələsində ya doğma söz, ya da başqa alınma şəklində dublikat ola bilər (*ritus lat. → rite n. – write-yazmaq v. – right-sağ sifət; pais OFr - piece-parça, n. – pettia OFr –peace- sülh n.*);

e) səs təqlidi ilə yaranan sözlər digər sözlərlə də omonim cütləri yarada bilər (məsələn, *bang, n. "a bang- yüksək, ani" - bang, n. "alın üzərində darlanmış saç saçağı"; mew, n. . "pişiy miyoldaması" – mew, n. "a sea gul" – mew, n. "toyuqları kökəltmək üçün yer" – mews "Londonun mərkəzində balaca terraslı evlər Mənşəyinə görə omonimlər həm tarixi , həm də etimoloji olaraq bölünür. Tarixi omonimlər çoxmənalılığın parçalanması nəticəsində yarananlardır; onda bir çoxmənalı söz iki və ya daha çox sözə bölünəcək (to bear- dözmək (mepnimu) – to bear-əynində olmaq (народити); pupil (учень-şagird) – pupil(зінуня)). Etimoloji omonimlər müxtəlif mənşəli sözlərdir ki, onlar səs və ya imla cəhətdən bir-birinə bənzəyir (həm yazılıb, həm də eyni şəkildə səsləndirilə bilər).*

Fərqləndirici xüsusiyyətinə görə omonimlər aşağıdakılar kimi təsnif olunur:

a) Eyni nitq hissəsinə mənsub, lakin leksik mənaca fərqlənən: *seal(möhür) – to seal (plomblamaq, möhür vurmaq);*

b) leksik və qrammatik mənalarına görə fərqli olan leksiko-qrammatik: *rose (qalxmaq feilinin keçmiş zamanı) – rose (poza);*

c) bir sözün qrammatik cəhətdən fərqli formaları: *boys-oğlanlar –boy's- oğlanın – boys'-oğlanların.*

A.İ.Smirnitski omonimləri iki sinfə ayırır: tam və natamam omonimlər.

Tam omonimlər bütün formalarına görə eynilik təşkil edən sözlərdir: bu tam omonimdir: *bank (bank) – bank (çay, göl sahili).* Natamam omonimlər bəzi formalarına görə eynilik təşkil edir (bu tip omonimiya müxtəlif leksiko-qrammatik siniflərə aid olan sözlərə xasdır): *seal (möhür) – to seal (möhürləmək)* (Smirnitsky,1977: 89-90).

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, formasına uyğun olaraq omonimlər omofonlara, omoqraflara və mütləq omonimlərə bölünür. Omofonlar, adlarından görüldüyü kimi, eyni səs formasına malikdirlər, lakin yalnız semantik baxımdan deyil, həm də qrafik baxımdan fərqlənirlər (məsələn, *night (gecə) - knight (cəngavər), piece (parça) - peace (sülh), scent (aroma) - sent (sent) - göndərilmiş (göndərmək)* və s. Homoqraflar, əksinə, qrafik olaraq üst-üstə düşür, lakin fərqli oxunur (məsələn, *bow- (əyilmək-bau), bow - yay [bou] , lead [li: d] (aparıcı) - lead [led] (qurğuşun)* və s.).

Mütləq omonimlər, məsələn, semantikasına ilə fərqlənən ümumi səs və qrafik formaya malikdirlər:

I. *Arm – qol*

II. *Arm(s) – silah, silahlar;*

I. *Bay – körfəz ;*

II. *Bay – aralıq, niş;*

III. *Bay – hüzmək;*

IV. *Bay – qara quyruqlu , sarı-qırmızı rəngdə at növü;*

V. *Bay – dəfnə, dəfnə ağacı;*

VI. *Bay – bənd.*

Omonimlərin formal təərəfinin üst-üstə düşmə dərəcəsi bizə bütün parametrlərdə uyğun gələn tam omonimləri (*look-baxış – to look-baxmaq*) və qismən, yalnız bəzi söz formalarında uyğun gələn (*rose-gül*) və ya *rose-rise* feilinin 2-ci forması qalxmaq), başqa söz formaları, əsasən də ismin cəmi və feilin məsdəri omonim deyil; oxşar misal olaraq *saw- görmək feilinin keçmiş zaman və saw –mişar-ismnin təkli*). Natamam omonimlərin (onlara bəzən "homofonlar" da deyilir) ingilis dilində sayı çoxdur (12).

Omonimlərin leksik, qrammatik və leksiko-qrammatik omonimlər kimi növləri ayırılmalıdır. Leksik omonimlər qrammatik cəhətdən eyni, leksik cəhətdən isə fərqlidir, . Qrammatik omonimlərdə semantik birlik var, lakin onlar müxtəlif nitq hissələrinə aiddir, bununla da onlar polisemantik sözdən fərqlənir. Leksik-qrammatik fərqlər həm qrammatik, həm də leksik xüsusiyyətlərə aiddir. Arnold.İ.V. bütün omonimləri omofonlara və omoqraflara bölür, lakin uyğun omonimlərin daha dolğun təqdim etmək üçün onları 12 sinfə ayırmağı təklif edir: (Arnold,1959: 96).

1. Orijinal forması eyni, lakin müxtəlif paradigmatlara malik olan natamam omonimlər (*light-ışıq, isim, -light-yüngül, sifət,);*

2. Ayrı-ayrı söz formaları eyni olan, lakin əsl olmayan natamam omonimlər (*might-güc, qüdrət, isim, ,(might- may-modal feilinin 2 ci forması);*

3. Eyni nitq hissəsinə mənsub, birinci formada fərqli, lakin başqa formada üst-üstə düşən sözlər. (*Axe(balta) – axes-(baltalar), axis(ox) -axes;*

4. Eyni ilkin formaya malik müxtəlif leksik anlam, müxtəlif hallarda eyni qrammatik mənə.

5. Leksik və qrammatik mənaca fərqli olan, lakin dəyişməz xidmət sözləri olduğundan paradiqma baxımından fərqli olan sözlər (*for-üçün, ön söz, birlik (üçün)*);

6. Tam omonimyanın ən tipik növü fərqli leksik mənadır, lakin omonimlər eyni nitq hissəsinə aiddir (*spring-bahar – spring-sıçrayış, – spring-bulaq,);*

7. Omonimlərin leksik mənasında ümumi komponentin olması (*before (əvvəl) - ön söz, before (əvvəl) - zərif, before (əvvəl) - bağlayıcı*);

8. Daha çox eyniliyə malik söz cütləri. Bir polisemantik sözün variantları hesab edilə bilər;

9. Dönüşüm yolu ilə alınan omonimlər (*eye (göz) isim - eye (nəzərdən keçirtmək, feil)*). Alınmış sözün mənasını ilkin sözün mənası məlum olduqda təxmin etmək olar;

10. Ayrı-ayrı nitq hissələrinə aid olan və formalarından biri ilə üst-üstə düşən sözlər. Onların oxşarlığı ümumi nüvəyə əsaslanır (*thought, (fikir) n. - thought(düşünmək feilinin keçmiş zamanı)*);

11. Forma fərqi ilə birləşən həm leksik, həm də qrammatik mənada oxşarlıq;

12. Əsasən qoşa cəmli, mənaca bir qədər müxtəlif isimlərdən ibarət kiçik söz qrupu (*brother - qardaş -brothers(qardaşlar), brother-qardaş – brethren- (rahiblər)*).

Bu təsnifatda müəllif uyğun omonimlərlə bağlı halları ətraflı formada araşdırır, çünki bu qrup dildə çox saydadır. Həm də mütləq omonimlərin tərifinin özü müxtəlif variantların mövcudluğundan xəbər verir və mütləq omonimlik hadisəsinin sonrakı tədqiqi üçün imkan yaradır (Dubenes, 2020:33).

Aparılan linqvo-etimoloji təhlil zamanı məlum olmuşdur ki, ingilis dilində omonimlərin sayının artmasına daha çox latın və fransız dillərindən alınmaların əhəmiyyətli təsiri vardır. Alınmalar səbəbindən omonimlərin 30,7%-i ingilis dilində meydana çıxıb. Omonimlərin 28,7%-i morfoloji cəhətdən isim və feil formalarının üst-üstə düşməsi və konversiya yolu ilə yaranmışdır. İngilis dili tarixinin müxtəlif dövrlərində qeyd alınan fonetik proseslər omonim vahidlərin 19,5%-nin meydana gəlməsinə səbəb olmuşdur. Tədqiqatın nəticələrinə görə omonimlərin 6,6%-i abbreviatura səbəbindən yaranıb və sözün abbreviaturası omonimliyə gətirib çıxarıb, başqalarında isə iki qısaldılmış söz omonimləşib. Affiksasiya və mürəkkəbləşmə kimi söz əmələ gətirmə prosesləri omonimlərin 4,6%-ni əmələ gətirmişdir. Polisemiyanın dağılması (polisemantik sözün semantik strukturundan aralıq əlaqələrinin yox olması, yeni mənaların sözün semantik strukturunun qalan hissəsi ilə əlaqəni itirərək müstəqil vahidə çevrilə bilməsi) geniş mənə kəsb edən amillərdən biridir.

Omonimliyin daha yaxşı başa düşülməsi üçün aşağıdakı nümunələrə diqqət yetirək:

Can - (konserv qabı)- can -(modal feil)

Wreak - (intiqa) - reek(pis qoxu)

Soul - (qəlb) - sole(yalnız)

Route - (marşrut)- root - (sözün kökü)

Sent - (to send feilinin keçmiş zaman forması) - scent - (aromata)

Cell-(hüceyrə)- sell(satmaq)

Flat-(mənzil)- flat-(hamar) və s.

Bəzi alimlərin fikrincə hazırda ingilis dilində omonimlər bütün lüğət fondunun təxminən 16-18%-ni təşkil edir. İngilis dilində bu fenomenin belə intensiv inkişafı bir sıra səbəblərlə bağlıdır. Lakin sözlərin etimologiyasını öyrənən elm adamları tərəfindən araşdırıldığı kimi, başqa dillərdən alınmalar ingilis omonimiyasının inkişafına təsir göstərir. Bu cür alınmaların əksəriyyəti dəyişir. Nəticədə tez-tez fonetik dəyişiklər baş verir (15).

Omonimlərin əmələ gəlməsinin keyfiyyətə fərqli səbəbi söz əmələ gəlməsi və əsasən də konversiyadır, bunun nəticəsində nitqin bir hissəsi olan söz, hərəkəti ifadə etməyə başlayır. İngilis dilində isim və feil çox vaxt eyni dil formasında ifadə olunur: *drink-içki – to drink-içmək, sup-dəstək – sup- şam yeməyi yemək, dance-rəqs – to dance-rəqs etmək, look-baxış – to look-baxmaq, clap-alqış – to clap- əl çalmaq*. Bunlar leksik-qrammatik omonimlərdir, nitqin bütün hissələrinin sonu olmayan dillər üçün xarakterikdir və bu zaman söz sırası semantik yükə malik olur. Omonimlərin təxminən 28%-i ingilis dilində konversiya üsulu ilə əmələ gəlir. Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, dili öyrəndikcə biz omoqraflara və ya omofonlara rast gəlirik ki, bunlarla omonimlər arasında çaşqınlıq yaranır. *Omonimlər*

-tələffüz və yazılış cəhətdən eyni olsa da müxtəlif mənaya malikdirlər. Məsələn: *can* - (*konserv qabı*) - *can* – (*modal feil-bilmək*), *lean*-(*söykənmək*) - *lean* - (*arıq*).

Omofofonlar – tələffüzü bir, lakin yazılış və mənası müxtəlif olan sözlərdir. Məsələn: *whole*- (*bütöv*)-*hole*-(*deşik*), *knew*- (*bilirdi*)- *new*-(*təzə*).*Omoqraflar* isə yazılışı eyni olan, lakin tələffüzü və mənası fərqli olan ifadələrdir. Məsələn: *entrance*- (*giriş*)- *entrance*-(*heyran etmək*), *lead*-(*rəhbərlik etmək*)-*lead*-(*donuz balası*).*Omonimlərlə* yanaşı öyrənilən digər söz qrupu çoxmənalı sözlərdir. Söz ilkin mənasını qoruyub saxlamaqla əlavə mənə çaraları qazanırsa və bu mənalarda ilkin mənanın izləri qorunub saxlanırsa, o, çoxmənalı söz hesab olunur. *Omonim* sözlərdə mənə əlaqəliliyi prinsipi gözlənilmir. Son zamanlar *omonimiyanın* tədqiqinin diqqət mərkəzində saxladığı aktual və hələ də həllini tapmamış məsələlər sırasında polisemiya və *omonimiyanın* əlaqəsi və qarşılıqlı əlaqəsi məsələsidir, yəni *omonimliklə* polisemantik sözlərin semantik strukturundan *omonimlərin* seçilmə meyarları məsələsi. Bu problemə həsr olunmuş ingilis dilində mövcud olan əsərlər sözün semantik sərhədlərini təyin etmək üçün vahid metodologiyasının olmamasının parlaq nümunəsidir. Tanınmış meyarlar: söz yaradıcılığı, sinonimlərin əvəzlənməsi, uyğunluğun müxtəlif təbiəti, "aralıq əlaqə" üsulu, ümumi invariant mənə meyarı və digərləri istisnasız olaraq bütün hallarda universal və məqbul hesab edilə bilməz. Bu, leksikoloji tədqiqatda və xüsusən də leksikoqrafik praktikada əhəmiyyətli çətinliklər yaradır, çünki polisemantik sözü - tək işarə kimi və ya iki və ya daha çox işarə kimi - *omonimləri* təsvir etmək çətinliyi ilə məhz izahlı və ikidilli lüğətlərin tərtibçiləri üzləşir.

Omonimliyə və çoxmənalılığa münasibətdə əsasən iki baxış var. Birinci baxışa görə, *omonimlər* eyni səslənən, uzun müddət formaca fərqli olan və yalnız inkişaf prosesində müxtəlif fonetik və ümumi təsadüfi səbəblərə görə ümumi səsləşmədə bir-biri ilə üst-üstə düşən sözlərdir. Bərabər material və səs formasının müxtəlif məzmunu da polisemiya kimi qəbul edilir. Digər baxışa görə, *omonimlərə* ya tarixən fərqlənən sözlər qohumluq təşkil edir, lakin bəzi hallarda fonasiyada müəyyən edilmiş tarixi səbəblərə görə, ya da polisemantik sözün müxtəlif mənaları bir-birindən fərqləndiyi üçün onun maddi forması "qırılır" iki və ya daha çox yeni söz yaranır. Dildə *omonim* və ya çoxmənalı sözlərin yaranması labüddür. Bunun başlıca səbəbi dilin imkanlarının məhdudluğu, təcrübənin isə nəhayətsizliyidir. Məsələn, ingilis dilində "eye", Azərbaycan dilində "göz" çoxmənalı sözlərdir: "insanın gözü, heyvanın gözü, səhərin gözü, bulağın gözü", "the eye of a person" – insanın gözü, "the eye of the needle" – "iynənin gözü", "the eye of the city" – şəhərin gözü və s.

Çoxmənalılıq (multiple meaning) eyni leksik vahidin malik olduğu mülküdür.. Məhz bu xüsusiyyət çoxmənalı sözü *omonimdən* fərqləndirir. Məsələn, "bank" sözü "bank₁" – (*əmanət bankı*); "bank₂" – (*çay kənarı*) mənalarında aşkar leksik *omonimlərdir*, çünki fərqli məfhumları bildirirlər.

Nəticə

Araşdırmalardan belə nəticəyə gəlirik ki, müasir İngilis dilində *omonimlər* problemi hazırda çox aktualdır. *Omonimlik* sahəsində bəzi problemlə sual mövcuddur ki, onlardan da başlıcası *omonimlərin* və çoxmənalı sözlərin fərqləndirilməsi problemidir. *Omonim* problemi ilə bir sıra məşhur dilçilər məşğul olmuşlar. *Omonimlik* problemi hələ də ətraflı araşdırılmasını gözləyir. İşin perspektivlərindən danışaraq, ümid edirik ki, bu məqalə məktəb, lisey və ali təhsil kolleclərində həm ingilis dili müəllimləri, həm də tələbələr tərəfindən tətbiq olunmaq üçün öz layiqli yolunu tapacaqdır.

Ədəbiyyat

1. Arnold, I.V. (1986). The English Word M. High School pp. 143-149.
2. Arnold, I.V. (1959). Lexicology of Modern English. M. Higher School. pp.212-224.
3. Abayev, V.I. Homonyms. T. O'qituvchi 1981 pp. 4-5, 8, 26-29.
4. Akhmanova, O.S. (1972). Lexicology: Theory and Method. M. pp. 59-66
5. Canon, G. (1986). Historical Changes and English Word formation: New Vocabulary items. Nyuyork, p.284.
6. Dubenets, E.M. (2004). Modern English Lexicology (Course of Lectures), Moscow State Teacher Training University Publishers. pp.17-31.
7. Ignatieva, T.S. (2018). Ways of the emergence of homonymy in the process of conversion on the examples of English and Chuvash languages. Bulletin of the Chuvash University. No. 4.

8. Jespersen, O. (1983). Linguistics. London, pp. 395-412.
9. Smirnitsky, A.I. (1977). Homonyms in English M. pp.57-59,89-90.
10. Longman Lexicon of Contemporary English. Longman. 1981pp. 23-25.
11. Vinogradov, V.V. (1977). Lexicology and lexicography. Selected works. Maskva: pp. 119-122.
12. Internet: <http://www.wikipedia.com/English/articles/homonymy.htm>
13. Internet: <http://www.mpsttu.ru/works/english philology/>
14. Dubenes E.M. (2020). Kurs leksiy i plani seminarix zanyatiy po leksikoloqii anqliyskoqo yazika. htm
15. Internet: <http://www.freeessays.com/english/M.Bowes Quantitative and Qualitative hom, 2019.>

Rəyçi: fil.ü.f.d. Leyla Xanbutayeva

Göndərib: 13.04.2022

Qəbul edilib: 17.05.2022